

LUNDBORG, HERMAN

**En svensk bondesläkts historia sedd
i rasbiologisk belysning / av Herman
Lundborg**

Stockholm : P. A. Norstedt & söner
1920

EOD – Miljoner böcker bara en knapptryckning bort. I mer än 10 europeiska länder!

Tack för att du väljer EOD!

Europeiska bibliotek har miljontals böcker från 1400-till 1900-talet i sina samlingar. Alla dessa böcker går nu att få som e-böcker – de är bara ett musklick bort. Sök i katalogen från något av biblioteken i eBooks on Demand- nätverket (EOD) och beställ boken som e-bok – tillgängligt från hela världen, 24 timmar per dag och 7 dagar i veckan. Boken digitaliseras och blir tillgänglig för dig som e-bok.

EOD bokens fördelar!

- Få samma utseende och känsla som med originalet!
- Använd ditt standardprogram för att läsa boken på skärmen, zooma och navigera genom boken.
- Skriv ut enstaka sidor eller hela boken.
- *Sök:* Använd fulltextsökning för enskilda fraser.
- *Klipp & klistra:* Kopiera bilder och delar av texten till andra applikationer (t.ex. ordbehandlingsprogram).

Villkor för användning

Genom att använda EOD-tjänsten accepterar du de villkor som ställs av biblioteket som äger den aktuella boken.

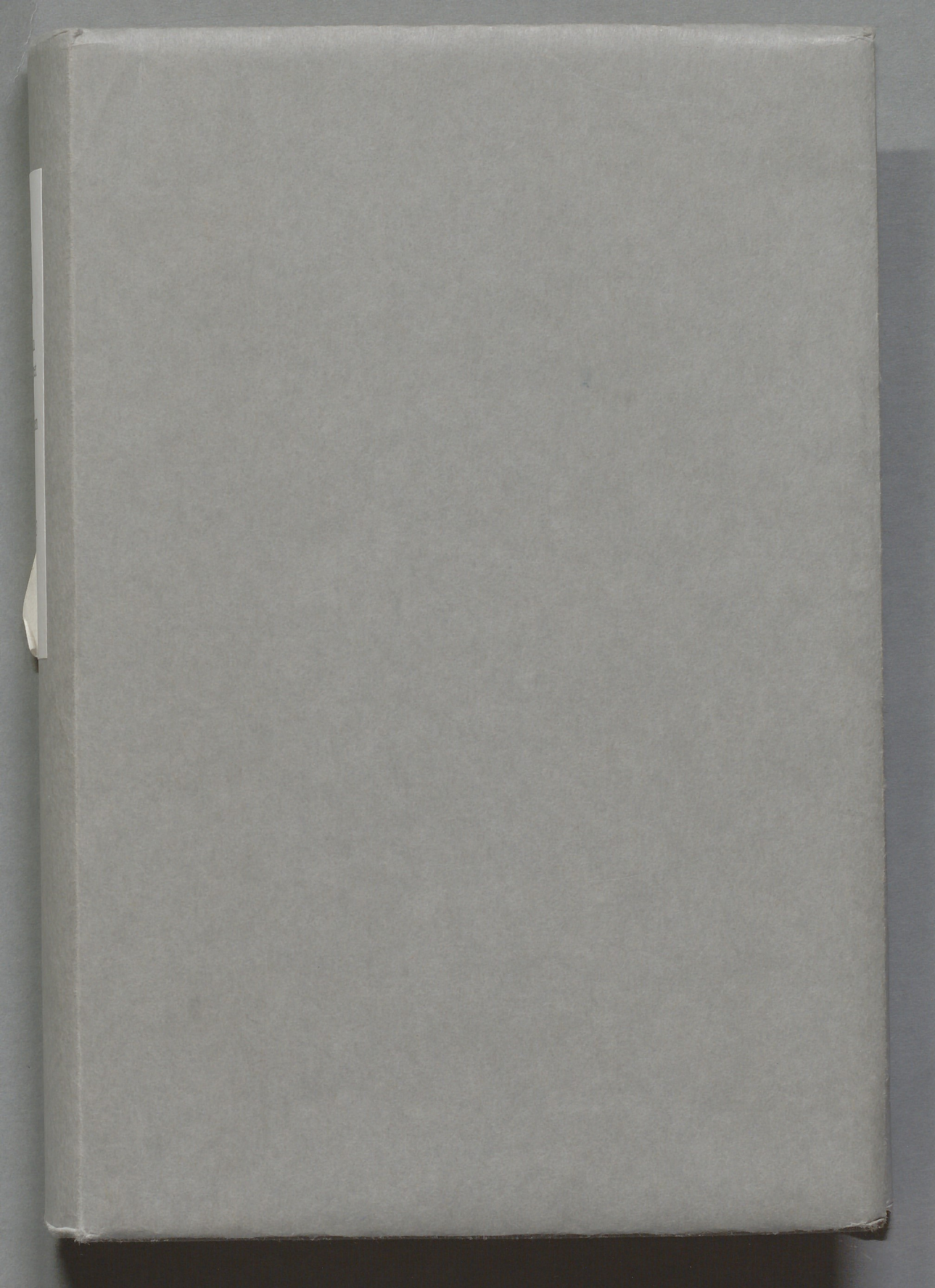
- Villkoren på svenska: <http://books2ebooks.eu/odm/html/nls/sv/agb.html>

Fler e-böcker

Redan nu erbjuder 30 bibliotek från 12 europeiska länder denna service.

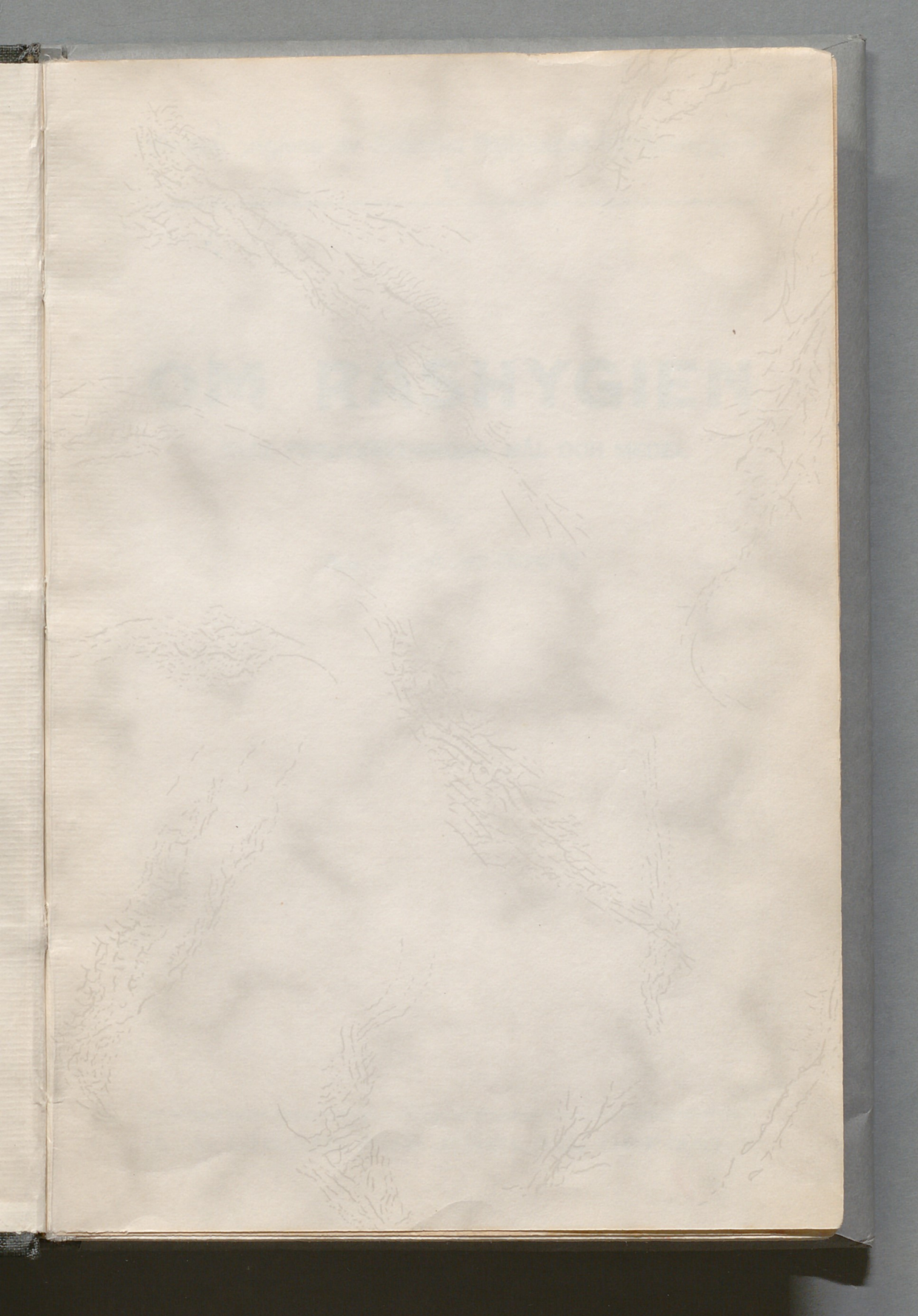
Mer information finns tillgängliga via <http://books2ebooks.eu> lla boken.

- <http://search.books2ebooks.eu/>

Kungl. Biblioteket
STOCKHOLM

Med.
Hyg.
Sällsk.

Kungl. Bibliotek
STOCKHOLM

Med.

Hyg.

Sällsk.

Svenska Sällskapet för Raskhygien skriftserie

under redaktion av docenten H. Lundborg

II.

En bok om den hygieniska (spädbarns) aspekten

EN SVENSK BONDESLÄKTS HISTORIA

SEDD I RASBIOLOGISK

BELYSNING

av

HERMAN LUNDBORG

S T O C K H O L M

P. A. NORSTEDT & SÖNERS

F Ö R L A G

Kungl.
STOC

Me
hy
Säl

HERMAN LUNDBORG

EN SVENSK
BONDESLÄKTS HISTORIA

Kungl. I
STOC

Me
hy
Sälv

Svenska Sällskapet för Rashygien skriftserie,
under redaktion av docenten H. Lundborg.

II.

EN SVENSK BONDESLÄKTS HISTORIA

SEDD I RASBIOLOGISK
BELYSNING

AV

HERMAN LUNDBORG.

STOCKHOLM
P. A. NORSTEDT & SÖNERS FÖRLAG

STOC

Me
Hy
Sail

P. PALMQUISTS AKTIEBOLAG, STOCKHOLM 1920

200260

Det vetenskapliga arbete, som ligger till grund för denna populära framställning, bär titeln »Medizinisch-biologische Familienforschungen innerhalb eines 2232-köpfigen Bauerngeschlechtes in Schweden», Jena 1913. Det är tryckt med svenskt statsunderstöd; även Svenska Sällskapet för Rasygien har lämnat bidrag.

Förf.

Kungl.
STOC

Me
hy
Säll

INNEHÅLL.

	Sid.
I. Släktforskning som kulturuppgift	7
II. Några genealogiska grundbegrepp	12
III. Listersläkten	18

I.

Släktforskning som kulturuppgift.

Det måste betraktas som ett glädjande faktum, att intresset för släkternas liv under gångna tider är i tilltagande på många håll. Härigenom ökas känslan av samhörighet mellan nu levande släktmedlemmar. Detta i sin tur stärker kärleken till hembygden. På så vis har man rätt att betrakta släktforskningen som en fosterländsk gärning.

På släktforskningens område intager Sverige en särställning. Vår kyrkobokföring är nämligen sedan långa tider tillbaka fullständigare än i något annat land. Det är särskilt de s. k. hushållsböckerna, där hela familjer (resp. hushåll) äro antecknade på ett och samma blad, som äro så ovärderliga, då det gäller utförande av släktbiologiska undersökningar. Under dylika förhållanden är det klart, att ett släktstudium bör synas mången både lockande och lönande. På en del släktbeskrivningar, som se dagen i skilda delar av landet, märker man emellertid med all tydlighet, att nödig skolning ofta saknas. Ett systematiskt utforskande, personhistoriskt såväl som rasbiologiskt, av svenska släkter inom olika samhällslager bör vara ett gemensamt mål för oss av mycket stor betydelse.

Här liksom överallt annorstädes äro organisation och arbetsfördelning nödvändiga. Ingen må nämligen brukas till en uppgift, som överstiger hans krafter och begåvning. Det måste upprättas ett slags högkvarter, som besitter tillräckliga resurser, dessutom erkänd duglighet och auktoritet, att föra arbetet fram i rätt riktning utan onödiga offer. Den högsta ledningen på detta område — *ett centralt forskningsinstitut* — saknas tyvärr ännu i vårt land. Släktforskarna arbeta därför alltför spridd

ordning, utan egentlig samverkan och utan gemensamt mål. Allt arbete inom biologisk släktforskning måste fullföljas efter vissa grundläggande direktiv. Den vetenskapliga forskningen har på senare tid alltmera börjat angiva de riktlinjer, efter vilka en enhetlig, samlad och med tiden helt visst även resultatrik släktundersökning bör ske.

Mångenstädes i världen har man redan kommit till insikt om, att här föreligga nationella och kulturella uppgifter, som ej få försummas. England och Amerika äro föregångslanden, där forskningsinstitut redan kommit till stånd och börjat visa sina verkningar. I Norge har stortinget för några år sedan anslagit medel till ett institut för ärftlighetsforskning. Sistlidna höst väckte riksdagsmannen, magister Vilhelm Rasmussen förslag om upprättande av ett dylikt institut i Danmark. I åtskilliga andra kulturländer — liksom också hos oss — ha hithörande frågor debatterats mer eller mindre livligt. Så t. ex. skriver en framstående utländsk läkare och universitetslärare, professor Rüdin, schweizare till börden, bl. a. följande:

»Släktforskningen måste bedrivas på ett fullt systematiskt sätt, och de, som ägna sig däråt, må uppfatta sådant arbete som sitt egentliga levnadskall och ej blott syssla därmed som diletanter.

Vi måste städe ha klart för oss, att släktforskningen står i nära samband med experimentalbiologien. Vi måste gå tillbaka i tiden och kollateralt inom släktleden, men i ännu högre grad ha vår uppmärksamhet riktad på framtiden, så att vi för våra efterkommande må kunna samla de data, som vi själva sakna hos föregående generationer, för viktiga slutsatsers dragande.

Våra efterkommande få sedan arbeta på den grund, som vi lagt. Det är sålunda ett verk, vars fulländning endast kan ske i framtiden. Vi måste noga akta oss för att draga alltför hastiga slutsatser, ty som saken nu står, kunna vissa viktiga frågor ej lösas förrän en gång i framtiden. Ett betydande material måste emellertid samlas, och det bör ordnas och bearbetas vid särskilda forskningsinstitut, som böra inrättas i alla länder. Dessa komma att bli till omätlig välsignelse för folken. — — —

Med tanke på de enormt stegrade och sig ökande utgifterna inom alla länder för vård av defekta och urartade människor av skilda slag kan ett skyndsamt genomförande av dessa förslag

betraktas som en absolut nödvändighet, ja, som ett nödvärn från staternas sida, som deras självbevarelsedrift bör framtvinga.

De viktigaste problemställningarna för sådana forskningsinstitut äro redan givna. Det är endast vilja och penningmedel, som saknas.»

* * *

En stat består, som vi veta, ej blott av individer, utan också av familjer och släkter. Dessa i sin tur bilda folk. Fasta familjeband utgöra en kulturstats säkraste grundval. Det ligger i varje väl organiserad stats intresse att upprätthålla och ytterligare stärka en dylik samfundsordning, som visat sig nyttig sedan urgamla tider.

Ett villkor härför är, att vi skaffa oss ingående kunskaper om ett stort antal släkter under en följd av generationer. Vi måste erkänna, att det ännu fattas ofantligt mycket, innan vi nått fram till detta mål. Dithän måste vi dock en gång komma förr eller senare.

Aldrig må vi glömma, att ett lands största rikedom är dess eget folk, förutsatt att det är av god ras. Vi svenskar äro i det hänseendet ovanligt lyckligt lottade. Vi böra därför ej sky några offer, då det gäller att taga vara på och förkovra det biologiska arv, som en givmild natur skänkt oss. Det är farligt att invagga sig i den tron, att denna kraftkälla är outtömlig. Den kan bli mindre givande, ja den kan helt sina ut, om vi ej förstå att hushålla tillräckligt.

Äldre tiders tänkare ha uttalat den vishetsregeln: »Känn dig själv.» Den gäller även för oss, som nu leva. Men vi gå längre och säga: »*Lär känna dig själv, din släkt och ditt folk!*»

Då det gäller att i handling omsätta denna maning, få vi ej nöja oss med blott en ytlig kunskap, utan vi böra tränga mera på djupet i likhet med andra forskare, såsom historiker, biologer och läkare m. fl.

Vi måste i grund lära känna olika släkter, deras liv och förhållanden och de drivande krafterna till utveckling i den ena eller andra riktningen. Vi böra därför noga aktgiva även på biologiska, fysiologiska och patologiska förhållanden inom dessamma, d. v. s. söka klargöra släkternas konstitution, deras an-

lag, sociala värde och duglighet etc. Kort och gott, vi böra studera både ärftlighets- och miljöförhållandena.

Ofta hör man den meningen uttalas, att ingenting står att vinna genom att utforska exempelvis en »bondesläkt, som är som alla andra». Detta betraktelsesätt är ett stort misstag. Släkternas sociala rangställning är ingalunda det avgörande. Man kan likna den svenska folkstammen vid en högre och kraftig fura, bondesläkterna utgöra själva kärnveden. På grund härav böra vi just ägna dessa släkter vår synnerliga uppmärksamhet. Därtill kommer, att desamma erbjuda ett mycket lätt tillgängligt arbetsfält.

För en forskare bör det likväl falla sig helt naturligt att sysselsätta sig med vilken mänsklig släkt som helst, den må nu vara socialt lågt eller högt stående. Bondens, torparens och arbetarens släkter böra intressera oss likaväl som adels- och furstesläkterna. Det är ej rang, titlar och lysande levnadslopp, som inom denna forskningsgren skola vara föremål för våra studier, utan det är frågan om större eller mindre grupper av mänskligt liv, förenade genom blodsband, respektive ras. Det kan mer än väl hända, att en enda fattig, ja, t. o. m. urartad släkt kan lära oss mer än ett dussin andra av genomsnittstyp. Det står som ett hägrande mål för oss att komma de mänskliga ärftlighetslagarna inpå livet. I den kamp, som förestår oss, måste vi göra angrepp från så många olika håll som möjligt.

Det är möjligt, att många känner sitt mod sjunka inför dessa vidsträckta perspektiv, tänkande: Till detta duger inte jag; jag har intet begrepp om, hur man skall gå till väga; jag har inga kunskaper; jag måste avstå från all tanke på att bedriva släktforskning; sådant hör de lärda till etc.

Men dylikt klenmod är ej berättigat. Visserligen kan en människa, som saknar speciella kunskaper, ej utföra maktpåliggande arbeten av denna art, men hon kan ändå göra gagn på mångahanda sätt. Hon kan lämna sina bidrag till det stora material, som måste samlas. Jag skall något belysa, på vilket sätt detta kan ske.

Varje vuxen människa i landet med någorlunda gott omdöme bör med ringa handledning kunna upprätta en släkttavla över sin allra närmaste släkt. Det vore redan mycket vunnet, om sådana släkttavlor funnes att tillgå i de flesta hem.

En annan viktig uppgift, som kräver energi och noggrannhet, men intet större mått av specialkunskaper, är utarbetandet av familjeregister över en hel församling eller delar därav med hjälp av tillgängliga församlingsböcker. Våra kyrkoböcker upptaga, hur förträffliga de i övrigt än äro, i regel ej fulltaliga familjer, utan endast hushåll för så och så lång tid. Man måste sålunda, om man vill ha alla medlemmarna av en familj samlade med nödiga data, genomgå en rad på varandra följande husförhörsböcker och dessutom kontrollera och komplettera anteckningarna med hjälp av födelse-, vigsel- och dödböcker. Det är ett tidsödande arbete, som varje släktforskare nu måste underkasta sig. Hur annorlunda skulle det ej vara, om sådana familjeregister funnes upprättade i församlingarna av intresserade personer! Familjeregistreringen är ett drygt, men nödvändigt förarbete för en mera djupgående personhistorisk, släktbiologisk, resp. rashygienisk forskning. Ja, familjeregistren själva skulle bli en ypperlig källa för statistiska bearbetningar av olika slag.

Det måste än så länge bli företrädesvis enskilda personers sak att åstadkomma dylika familjeregister från äldre tider intill nu. Man kan nämligen ej begära, att prästerna, överhopade som de redan äro med skrivgöromål av många slag, skola ha tid att föra även sådana böcker. På enstaka håll i små församlingar skulle det väl ej vara alldeles omöjligt, men i de flesta större socknar bleve det säkerligen alltför betungande. Stat och kommun borde emellertid söka uppmuntra enskilda till detta arbete genom vissa årliga anslag. En hel del lärare på landet, obemedlade studerande under ferierna o. a. skulle säkerligen gärna åtaga sig att medverka och på så vis befrämja en god sak, om de finge åtminstone någon ersättning.

Det anförda må vara nog för att visa, att alla möjliga slags krafter kunna bli till nytta. Det gäller endast att taga vara på dem, där de finnas, och leda dem på rätt spår.

II.

Några genealogiska grundbegrepp.

Genealogi är läran om personers härstamning. Den utgör en oundgänglig hjälpmetod för å ena sidan humanistiska vetenskaper (historia, juridik, psykologi etc.), å andra sidan medicinsk-biologiska discipliner (t. ex. ärftlighetsforskning, patologi och rasbiologi).

För att få en hastig och säker överblick över släktskapen mellan olika medlemmar inom en släkt måste man uppställa genealogiska tabeller, s. k. släkttavlor. De utgöres antingen av *antavlor* eller *stamtavlor*. Dessa båda huvudformer kunna kombineras på olika sätt.

Vid ärftlighetsundersökningar, där det är av vikt att lära känna icke blott förfäder och avkomlingar till en viss person, *probanden* i fråga,* utan också hans släktingar åt sidorna, såsom kusiner, sysslingar o. a., vilka ofta benämnas kollateraler, tvingas man synnerligen ofta att uppgöra kombinationer av an- och stamtavlor, olika för olika ändamål. Några av de vanligaste svenska beteckningarna i fråga om kollateral släktskap må här anföras. Barn till syskon kallas sinsemellan kusiner eller tvåmänningar; barn till kusiner kallas sysslingar eller tremänningar (på många ställen i landet också nästkusiner); barn av sysslingar kallas bryllingar eller fyrmänningar o. s. v.

Antavlan (se fig. 1 och 2) upptager namn och data på de personer, från vilka en viss människa (*probanden*) leder sitt ursprung.

* *Proband* = utgångspersonen, den med vilken en släktutredning börjar.

Sedan gammalt har man plägat beteckna de olika anorna med siffror. Olika system finnas härför. Fig. 1 angiver Hagers system: I, 1 betecknar probandens far, II, 4 hans mormor, III, 5 hans morfars far o. s. v. Fig. 2 åskådliggör en annan uppställning av en antavla.

Stamtavlan (*stamträdet* eller *ättartavlan*) upptager en viss persons, stamfaderns, resp. stamföräldrarnas avkomlingar.

En del släktforskare pläga endast registrera mansstammen, d. v. s. de ättlingar, som bära samma släktnamn, se fig. 3.

Biologer och läkare nöja sig ej härmed utan medtaga alla avkomlingar, manliga såväl som kvinnliga, oberoende av släktnamnet. Då det gäller att utreda vissa anlags ärftlighetsgång, äro naturligtvis de kvinnliga linjerna lika betydelsefulla som de manliga. Släkttavlor av detta slag kallas ofta biologiska stamtavlor, se fig. 4.

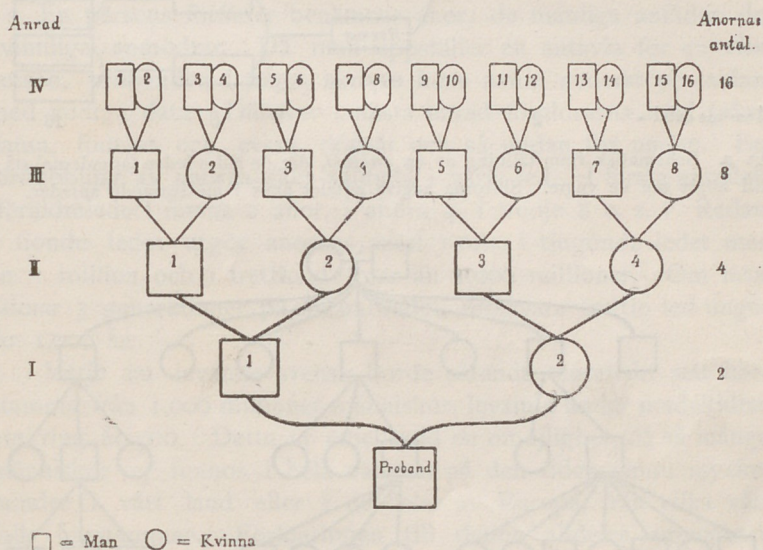

Fig. 1. Schematisk framställning av en antavla med sifferbeteckning för de olika anorna.

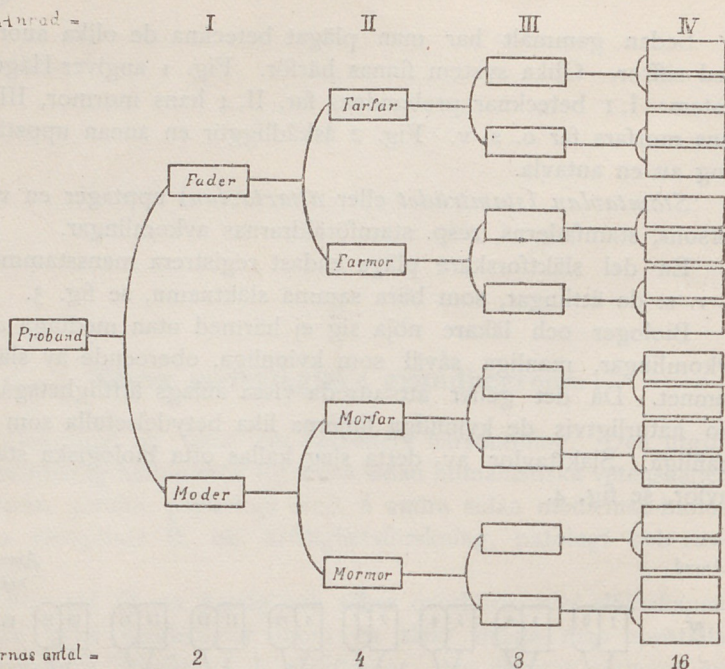

Fig. 2. Schematisk framställning av en antavla, där de äldre leden (anraderna) stå till höger om de yngre. Siffrorna angiva antalet anor i motsvarande anrader.

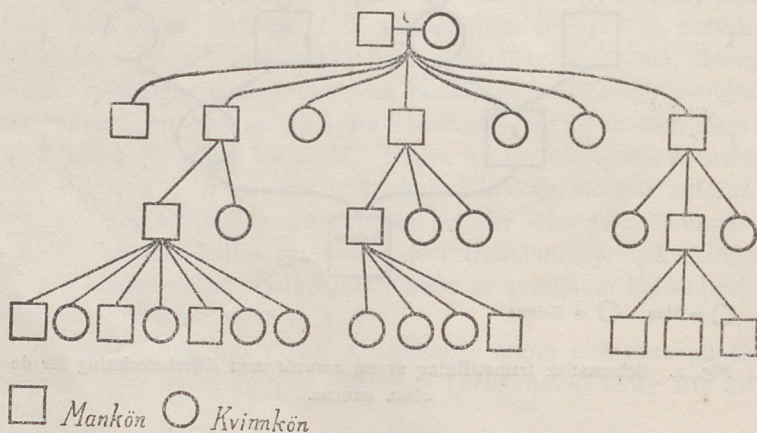

Fig. 3. Schematisk framställning av en stamtavla (ättartavla) upptagande endast sådana avkomlingar, som bära ättenamnet.

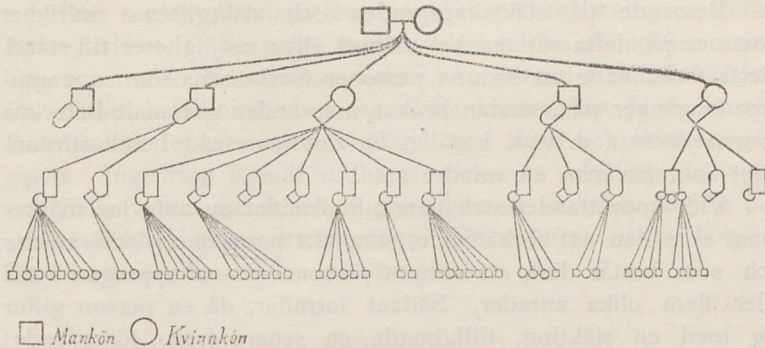

Fig. 4. Schematisk framställning av en *stamtavla* upptagande alla avkomlingarna till ett visst föräldrapar, oavsett om de bära ättenamnet eller ej.

Antavlor, anförlust och några därmed sammanhängande frågor.

En persons förfäder benämnas anor: de manliga anfäder, de kvinnliga anmödrar. Då man uppställer en antavla för en viss person, probanden i fråga, skrives hans namn nederst på tavlan med nödiga data. Däröver i nästa anrad föräldrarna med yrke, namn, födelse och event. dödsår och så undan för undan. En fördubbling av anorna sker sålunda i varje led. I första anraden (föräldraledet) finnas 2 anor, i andra 4, i tredje 8 o. s. v. Redan i tionde ledet utgör anornas antal 1,024, i tjugonde ledet mer än 1 million och i trettionde mer än 1,000 millioner. Om man räknar 3 generationer på århundradet, motsvara trettio led ungefär 1,000 år.

Varje nu levande svensk borde sålunda teoretiskt sett härstamma från 1,000 millioner människor, levande under medeltiden, omkring år 900. Detta är emellertid en omöjlighet, då så många människor ej funnos i hela världen på den tiden, ännu mycket mindre i vårt land eller i de delar av Europa, från vilka vårt folk härstammar. Förklaringen till denna alldeles uppenbara orimlighet ligger däri, att samma föräldrapar, resp. anor, förekomma upprepade gånger på antavlan, vilket sker, så fort stamfränder ingå gifte med varandra.

Om vi t. ex. ha att göra med ett kusingifte, visar det sig snart vid antavlans upprättande, i det samma namn (identiska personer) då påträffas i en anrad högre upp.

Beroende på släktskapsgraden och släktgiftenas talrikhet kommer på detta sätt en hel mängd olika möjligheter till stånd. Detta förhållande att samma personer förekomma som anor upprepade gånger på antavlan brukar man sedan gammalt beteckna som *anförlust*, d. v. s. i stället för det teoretiskt beräknade antalet anor får man ett mindre antal.

Vid upprättandet och genomforskandet av antavlor märker man ej sällan ett förhållande, som fått namnet *anförskjutning* och som består däri, att samma personer finnas upptagna i två eller flera olika anrader. Sådant inträffar, då en person gifter sig med en släkting, tillhörande en senare (resp. föregående) generation, sålunda då ett gifte kommit till stånd mellan en viss person och hans (eller hennes) syskonbarn, kusinbarn o. s. v.

Av det ovan sagda framgår med all tydlighet, att personer tillhörande släkter, inom vilka släktgiften ofta ingåtts i äldre och nyare tid, ha att räkna med mer eller mindre stark *anförlust*, men ej nog härmed: varje människa, som tillhör en bestämd ras eller ett enhetligt folk, har likaledes att räkna med en ej obetydlig *anförlust*, vilken dock gör sig gällande i mer avlägsna led.

Anförlusten ökas sålunda genom ingiften och minskas genom rasblandningar.

Den framstående tyske historikern och genealogen Lorenz skriver på tal om *anförlust* några tankvärda ord, som ej böra glömmas av vår tids människor, bland vilka många synas tro på allas inre likhet, en åskådning som gjort sig starkt gällande och resulterat i ett nivelleringsarbete av mer än tvivelaktig nytta. »Det gives», skriver Lorenz, »en i människonaturen förefintlig strävan att förminska antalet anor. Principen av det likartades och jämbördigas attraktion sinsemellan övergives eller åsidosättes understundom i någon mån, men den är i det stora hela outrotlig, ty kärleken trives bäst, då jämbördighet (*anförlust*) får göra sig gällande.»

En ihållande minskning av *anförlusten*, d. v. s. utbredda rasblandningar mellan föga likartade folk (resp. raselement) medföra regelbundet en nedgång av kulturen, sedd från det högre kvalificerade folkets synpunkt. Urartning börjar visa sig; nationalkaraktären går förlorad; samhällsbanden slappas. Följden blir inre slitningar, laglöshet, ofta revolutioner.

Den andra ytterligheten, en alltför stark ökning av anför-
lusten, vilket är liktydigt med mycket talrika släktgiften under
längre perioder, förekommer också icke sällan i människovärlden.
En sådan befolkning visar sig alltför konservativ, ja reaktionär.
Den förmår ej på minsta vis följa med tiden och tidsströmnin-
garna. Ingenting förmår rubba en sådan ur sekellång dvala.

Båda dessa nu skildrade ytterligheter: ihållande ingifte och
starka rasblandningar äro skadliga. De medföra båda i längden
degeneration eller rent av tillintetgörelse.

III.

Listersläkten.

Orsaken till, att just denna släkt, som sedan långliga tider varit bosatt på Listerlandet i sydvästra delen av Blekinge, blivit föremål för så ingående undersökningar, är den, att en mycket ovanlig släktsjukdom förekommer bland dess medlemmar. Denna sjukdom går numera i den medicinska litteraturen under namn av *myoklonusepilepsi*. Den finns sparsamt i andra delar av världen, men ingenstades i så stort antal som i ifrågavarande blekingska bondesläkt. Den har ej iakttagits på andra ställen i Sverige. I Norge är den okänd.

Då jag i slutet på 1890-talet kom till Listerlandet, blev min första uppgift att utreda sjukdomens natur. Traktens läkare hade icke någon klar föreställning härom. Jag fick därför börja från början, taga reda på alla kända sjukdomsfall och utgående från dessa upprätta släkttavlor. En begåvad fil. kandidat och hans närmaste anförvanter, tillhörande släkten i fråga, voro mig behjälpliga. Jag har i tacksamt minne bevarat det stöd, de gävo mina forskningar.

Med ledning av kyrkoböckerna lyckades jag efter ihärdigt arbete få till stånd så pass omfattande släkttavlor, att jag kunde följa de olika linjernas härstamning. Det visade sig, att alla trådarna så att säga löpte tillsammans i en punkt — d. v. s. alla personer, som voro angripna av myoklonusepilepsi, 17 inalles tillhörande 10 olika familjer, ledde sin upprinnelse från ett stamföräldrapar, som levde under 1700-talet. I andra släkter på samma trakt träffades intet enda fall av denna egendomliga sjukdom. Härmed hade jag gjort i hög grad troligt, att sjukdomen var ärftligt betingad och icke härrörande av någon miljöfaktor.

Då jag hunnit så långt, blev min nästa uppgift att söka utreda sjukdomens ärftlighetsgång. Att lösa detta problem stötte på stora svårigheter, men slutligen lyckades jag. Genom noggranna analyser har det framgått, att sjukdomen nedärves som en vikande (recessiv) och enhetlig egenskap i överensstämmelse med Mendels lag. Jag återkommer till denna fråga längre fram (sid. 21).

Med iver började jag sedan studera själva sjukdomen, dess natur och förlopp. Den i olika länders tidskrifter spridda litteraturen över densamma är rätt sparsam. Såväl gossar som flickor angripas av sjukdomen. Den vanliga gången är ungefär denna. Vid en ålder av 7—10 år hemsökes barnet av nattliga anfall,* som upprepas med allt kortare mellanrum under loppet av några år. Om dagen märkes till en början ej mycket. Efter hand ändras emellertid sjukdomsbilden. Darrningar och enstaka muskelryckningar visa sig än här, än där i kroppens olika delar. Med tiden tilltaga de i styrka och omfång. En utpräglad periodicitet i symtomens framträdande gör sig snart gällande. Patienterna ha relativt lugna dagar, efterföljda av sådana då muskeloron blir allt värre och värre. Snart infinner sig ett eller flera epileptiska anfall, varefter ett relativt lugn inträder. På så sätt fortgår det med växande styrka livet igenom. Många patienter dö tidigt, andra kunna med god vård leva i årtionden. De äro en börda för sig själva och sin omgivning, ty några år efter sjukdomens utbrott kunna de icke reda sig själva, utan måste passas och vårdas som barn. Skötseln av dem är ofta besvärlig, ty de äro i regel mycket egensinniga och häftiga, dessutom hjälpslösa.

Muskeloron och krampanfallen binda dem vid sängen. Under de oroligaste dagarna är reflexretbarheten så stegrad, att snart sagt en vindfläkt förmår utlösa ryckningar. Patienterna kunna vid dylika tillfällen ej ens taga till sig föda. Försök att ge dem mat gå dåligt eller misslyckas helt och hållet, beroende på att den i munnen införda näringen — oavsett om den är fast eller flytande — åstadkommer oregelbundna muskelryckningar i munnens och svalgets muskulatur. Alltsammans rusar ut igen. Det erbjuder en sorglig anblick.

Man har ej lyckats finna någon radikal bot för denna svåra

* Fallandesjuksanfall: kramp och förlust av medvetandet.

sjukdom. Rent ärftliga sjukdomar trotsa oftast alla våra ansträngningar. Både läkare och kvacksalvare ha anlitats och stora summor offrats, men — med ogynnsamt resultat.

Detta borde i sanning öppna läkarnas och allmänhetens ögon för vikten av förebyggande rashygieniska åtgärder. En ny tid gående i denna riktning är i annalkande. Den kommer att bli välsignelsebringande för släkter och folk. —

Under forskningarna i bygden märkte jag snart, att denna bondesläkt erbjöd rika betingelser för ett mera fördjupat studium. Den var nämligen numera betydligt urartad, likväl var den talrik och bodde på ett litet begränsat område. Man borde här kunna samla rasbiologiskt material av stort vetenskapligt värde, väl ägnat att kasta ljus över ännu dunkla sociala och medicinskt-ärftlighetsvetenskapliga frågor. Ett dylikt arbete krävde emellertid en forskares tid och krafter under åtskilliga år.

* * *

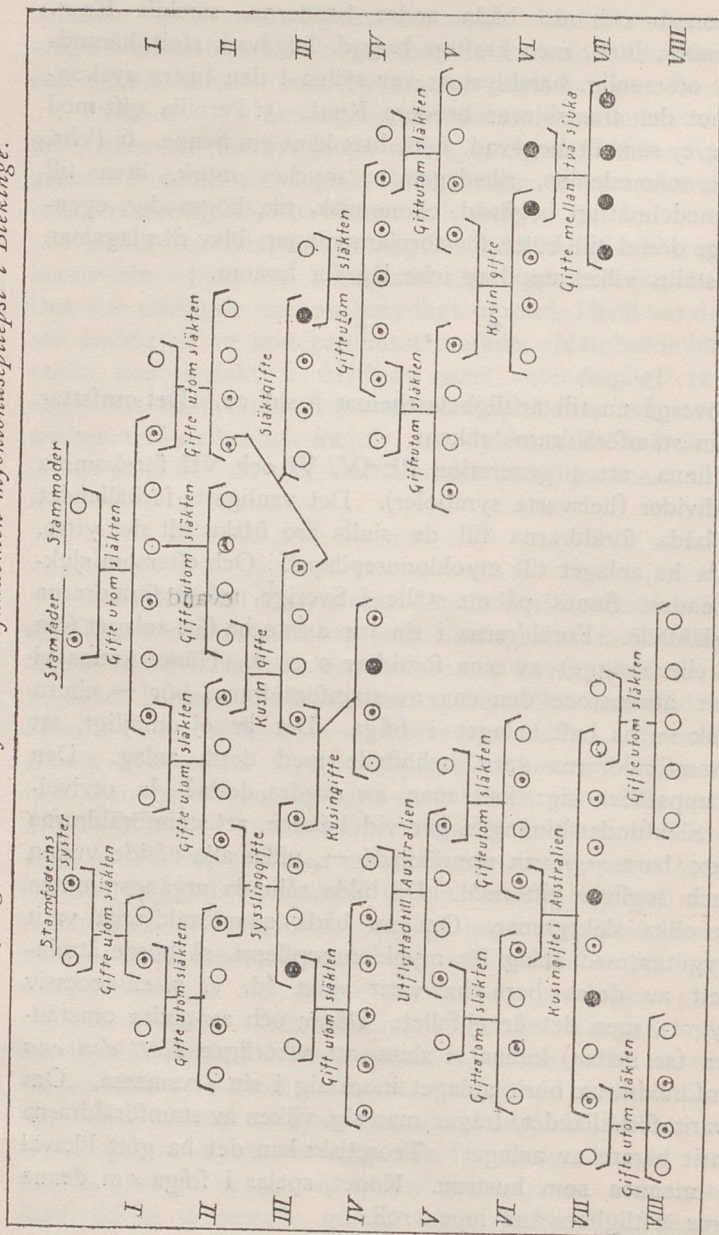
Stamfader till den stora, här undersökta bondesläkten var storbonden, nämndemannen och riksdagsmannen Pehr Pehrsson (1721—1804). Han karakteriseras som mörk, frisk och kraftig, begåvad, häftig och härsklysten; var ej sällan invecklad i stridigheter och processer, även med sina egna barn. Stammoder var Kersta Pehrsson (1723—1799); över henne föreligga få upplysningar, hon synes ha varit en blid och saktmodig natur; bekräftar över den mellan barnen rådande oenigheten. Deras barn voro 1: Kersta, gift med en storbonde; mörk, grovt byggd, inskränkt, högfärdig, ringaktad av sina syskon; 2: Knut, storbonde, nämndeman, riksdagsman, ovanligt begåvad; under medellängd, men hade en utomordentligt stark och härdad kropp, ägnade sig med intresse åt sitt arbete, förvärvade kunskaper, gjorde sig mycket bemärkt i sin hembygd, kallades »Kungen i Mjellby», härsklysten, häftig och uppbrusande till sinnes; under sin riksdagstid medlem av sekreta utskottet, men gjorde sig omöjlig genom sitt lynne; hatad av syskonen; avflyttade från släktens hemort. Säkerligen en mycket ovanlig man. 3: Bengt, blond, av medellängd, kraftigt byggd, ej synnerligen begåvad, stridslysten och hämndgirig; processade gärna, duglig lantbrukare, benägen för dryckenskap, fick böta några gånger för slagsmål; hätsk fiendskap

mellan honom och de båda andra bröderna, särskilt Knut. 4: Elsa, mörk, liten, men kraftigt byggd, begåvad, stolt, hämndgirig och oförsonlig, härsklysten; var själen i den bittra syskonstriden mot den framskjutne brodern Knut. 5: Pernilla, gift med en bonde; ej särskilt begåvad, f. ö. litet känt om henne. 6: Pehr, storbonde, nämndeman, riksdagsman; mycket mörk, liten till växten, medelmåttigt begåvad, ekonomisk, rik, högmodig, egenkär, petig; dömd till böter för förolämpningar; blev riksdagsman i Knuts ställe, vilket uppdrag icke låg för honom.

* * *

Vi övergå nu till ärfthetsschemat å sid. 22. Det omfattar 8 led från stamföräldrarna räknat.

Vi finna, att i generation III, IV, VI och VII förekomma sjuka individer (helsvarta symboler). Det vanligaste förhållandet är, att båda föräldrarna till de sjuka äro friska till det yttre, men båda ha anlaget till myoklonusepilepsi. Och eftersom sjukdomen endast finnes på ett ställe i Sverige, måste föräldrarna vara besläktade. Föräldrarna i sin tur måste ha fått anlaget från endera (eller bägge) av sina föräldrar o. s. v. Härav kunna vi sluta, att åtminstone den ena av stamföräldrarna bör — ehuru själv frisk — ha haft anlaget i fråga. Det är ej omöjligt, att båda stamföräldrarna varit behäftade med detta anlag. Den frågan uppställer sig: kan man *nu* avgöra detta? Ja, otvivelaktigt. Släktundersökningen ger vid handen, att stamföräldrarna hade sex barn — ovan uppräknade —, vilka alla nådde vuxen ålder och ingingo giftermål. De bilda sålunda utgångspunkten för sex olika släktgrenar. Om nu båda stamföräldrarna varit heterozygoter med anlag för myoklonusepilepsi, så borde åtminstone ett av dessa barn ha varit sjukt (d. v. s. en recessiv homozygot), men det är ej fallet. Därav och av andra omständigheter (se nedan) kunna vi sluta, att säkerligen *blott den ena* av stamföräldrarna burit anlaget inom sig i sin arvs massa. Om detta varit förhållandet, frågar man sig, vilken av stamföräldrarna som varit bärare av anlaget? Teoretiskt kan det ha gått likaväl genom mannen som hustrun. Könet spelar i fråga om denna sjukdoms ärfthetsgång ingen roll.

Teckenförklaring:

Betyder en person, behäftad med myoklonusepilepsi (recessiv homozygot).

» » » , frisk, men med sjukdomsanlaget inom sig (heterozygot).

» » » frisk person utan sjukdomsanlag (dominant homozygot).

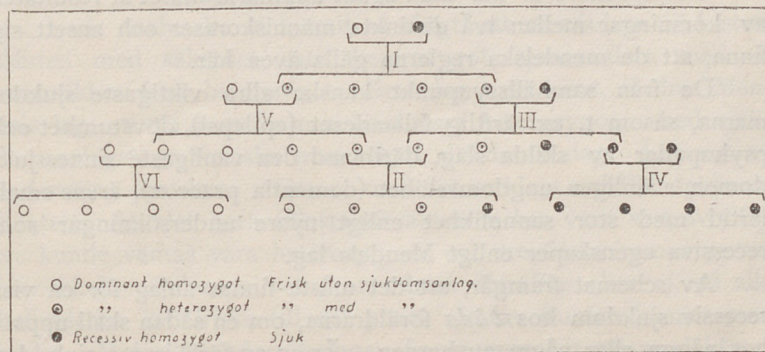
Vi kunna emellertid räkna oss till, att *stamfadern* måste ha haft anlaget och icke *stammodern*, detta på den grund, att sjukdomen förekommer i *stamfaderns* släkt, men icke i *stammoderns*. En syster till *stamfadern* är känd. Hon måste också ha varit bärare av samma anlag, ty ett barnbarn till henne ingick gifte med ett barnbarn till *stamfadern*. De båda sysslingarna fingo åtskilliga barn, två av dessa hade den svåra släktsjukdomen. Detta förutsätter, att båda föräldrarna varit heterozygoter, och att anlaget kommit från *stamfadern* och hans syster genom endera av deras föräldrar och ej genom *stammodern* eller hennes släkt.

Den förste säkert kände bäraren av anlaget till myoklonus-epilepsi i vårt land har sålunda levat på 1600-talet. Där förlora vi spåret. Det är icke möjligt att nu avgöra, om anlaget uppstått inom Sverige eller förts hit till oss genom någon främling från annat land.

Professor Unverricht i Dorpat är den förste, som beskrivit ifrågavarande sjukdom. Han har iakttagit flera fall i en och samma familj i Livland. Det är icke blott möjligt, utan rent av sannolikt, att dessa i Sverige och Livland levande släkter en gång i tiden haft gemensam rot, ty sjukdomar av detta slag gå med osynliga länkar från led till led, från släkt till släkt och från land till land. Vi skola strax anföra ett exempel härpå.

* * *

Fig. 6. Schema 2, upptagande de olika kombinationer, som kunna uppstå, om en sjukdom eller anomali ärves som en enhetlig egenskap enligt Mendels lag.

Sex olika kombinationsmöjligheter kunna uppkomma, nämligen följande:

I. En person med en recessiv sjukdom gifter sig med en frisk homozygot: alla barnen bliva då friska, ehuru heterozygoter med latent anlag för sjukdomen i fråga.

II. Två heterozygoter (till det yttre friska) gifta sig: av barnen bliva 25 % sjuka, 25 % friska homozygoter och 50 % friska heterozygoter; sålunda 75 % friska till det yttre.

III. En sjuk gifter sig med en frisk heterozygot: 50 % av barnen bliva sjuka, 50 % friska, ehuru heterozygoter.

IV. Två sjuka gifta sig: alla barnen bliva sjuka.

V. En frisk heterozygot gifter sig med en frisk homozygot: alla barnen bliva friska, 50 % homozygoter, 50 % heterozygoter.

VI. Två friska homozygoter gifta sig: alla barnen bli friska homozygoter.

Alla dessa kombinationer förekomma mer eller mindre ofta inom människovärlden.

En hel del missbildningar och sjukdomar samt vissa antropologiska karaktärer ha vid undersökning befunnits vara dominerande egenskaper. Så t. ex. dominerar brunögdheten, som beror på pigmentrikedom i ögats regnbågshinna, över grå- eller blåögdheten, som framkallas av pigmentfattigdom, eller med andra ord: blåögdheten är recessiv gent emot brunögdheten. Såsom ett korollarium härav följer, att två rent blåögda föräldrar böra få blåögda barn. Brunögda föräldrar däremot kunna under vissa förutsättningar få både brun- och blåögda barn, i andra fall åter endast brunögda barn. Förklaringen härtill ger oss schemat.

Under senare år har man ägnat uppmärksamhet åt resultaten av korsningar mellan två distinkta människoraser och ansett sig finna, att de mendelska reglerna gälla även här.

De från samhällssynpunkt kanske allra viktigaste sjukdomarna, såsom t. ex. ärftlig fallandesot (epilepsi), dövstumhet och psykopatier av skilda slag, däribland den vanligaste sinnessjukdomen, nämligen ungdomsslöhet (dementia praecox), ärvas emellertid med stor sannolikhet enligt nyare undersökningar som recessiva egenskaper enligt Mendels lag.

Av schemat framgår, att det måste finnas anlag för en viss recessiv sjukdom hos *båda* föräldrarna, om en sådan skall uppstå hos någon eller några av barnen. Är en av föräldrarna sjuk, den

andra en frisk homozygot, så bli alla barnen friska, ehuru heterozygoter. Är sjukdomsanlaget däremot en dominerande egenskap, så bli i nyssnämnda fall alla barnen sjuka. Äro åter båda föräldrarna friska, ehuru heterozygoter med anlag för en viss recessiv sjukdom, så bli 25 % av barnen sjuka. Detta är en mycket vanlig företeelse i människovärlden, d. v. s. en fallandesjuk eller en sinnessjuk kan ha friska föräldrar, ja förfäder i flera eller många led tillbaka, ty heterozygotien kan, såsom kombination V å schemat visar, ärvas led efter led, utan att sjukdomen träder fram.

I sådana släkter, inom vilka sjukdomsanlag av recessiv natur ärvas, plägar man finna ett eller några få fall av sjukdom här och var i olika familjer, under det att somliga familjer eller grenar äro alldeles fria. Sjukdomen uppträder sålunda familjärt med kollateral utbredning, ehuru sällan två eller flera led å rad. Talrika släktgiften öka i dylika fall påtagligt frekvensen på den grund, att personer med lika arvsanlag ofta förenas.

Det är vidare ytterst viktigt att ihågkomma, att icke få människor, vilka te sig för oss som fullt friska, ofta äro bärare och överförare av svåra sjukdomsanlag, de äro s. k. konduktorer. Vi kunna på vetenskapens nuvarande ståndpunkt tyvärr ej på förhand skilja homozygotiskt och heterozygotiskt friska människor från varandra, något som dock vore av största vikt, alldenstund heterozygoterna icke sällan i kommande led ge upphov till sjuka individer.

* * *

I vår analys ha vi hunnit så långt, att stamfadern till Lister-släkten med säkerhet varit heterozygot, stammodern med all sannolikhet frisk homozygot. Som jag nyss visat, fordrar Mendels lag, att 50 % av barnen böra vara heterozygoter med sjukdomsanlaget, 50 % friska utan något sjukdomsanlag. Låt oss nu undersöka, om detta stämmer med det verkliga förhållandet inom släkten. Antalet barn till stamföräldrarna har varit sex, av vilka tre kunde väntas vara heterozygoter och tre friska homozygoter. Hur skola vi kunna veta, om detta inträffar eller ej, då alla individerna äro friska till det yttre? Jo, av frukten känner man trädet. Vid släktundersökningen finner man, att tre av släktgre-

Me
HY
SÄP

narna haft sjuka avkomlingar vid släktgiften, de tre övriga icke. Det stämmer sålunda väl med vad vi väntat oss.

På ärftlighetsschemat (sid. 22) finna vi vidare, att två sjuka individer (kvinnor i blekingesläkten) ingått gifte och efterlämnat avkomlingar, utan att någon av dessa blivit sjuk. Även detta förhållande står i full överensstämmelse med Mendels lag. Ty om den ena av föräldrarna är en frisk homozygot (utan något anlag) och den andra en sjuk homozygot, så ha vi att vänta, att *alla* barnen skola bli friska, men väl att märka: alla bära på anlaget, d. v. s. alla bli heterozygoter. Tre av dessa barn, som nu äro till åren komna, ha utvandrat till Australien, där de gift sig med icke släktingar. Halvparten av barnen i dessa äktenskap blir heterozygoter. När dessa i sin tur bilda familj i Australien, uppkomma heterozygoter bland deras barn i 50 % och så undan för undan. Om vi nu tänka oss, att tvenne syskon, som båda äro heterozygoter, i en framtid — t. ex. om hundra år eller mer — flytta med sina familjer långt bort till en avlägsen landsända. Deras barn växa kanske upp utan några grannar. Det ligger då nära till hands, att kusinerna ingå gifte sinsemellan, d. v. s. nya ingifteshärdar bildas där ute, vilket åter har till följd, att myoklonusepilepsien visar sig på nytt bland avkomlingarna (se generation VII å schemat).

Föräldrarna, som se en dylik sjukdom bryta ut hos ett av barnen, bli i hög grad uppskrämda. Det har troligen för länge sedan fallit ur deras minne, att de härstamma från Sverige. Och de veta säkerligen ingenting om släktsjukdomen i Blekinge. De tillkalla en läkare för att få råd och hjälp. Denne kommer och gör sina frågor rörande orsaken till barnets sjukdom. Anförvatterna taga sannolikt då liksom nu för tiden första bästa till hands liggande miljömoment till förklaring. Vi vilja anförä ett exempel på, vad en läkare i våra dagar får till livs i så många fall. Ett barn har kanske varit ute och lekt en mycket varm dag och druckit kallt vatten. På natten visar sig det första anfallet. Föräldrarna tro, att värmen under dagen och vattendrickandet äro orsaken till den påkomna sjukdomen och angiva detta för läkaren. Eller också förmoda de, att barnet råkat äta giftiga bär o. s. v. Läkaren, som kanske vet bättre besked om sjukdomens väsen, framkastar då den frågan: »Tror ni inte, att det kan vara

någon ärftlig sjukdom?» Han får ett bestämt nekande svar med motiveringen: »Vi känna inga personer i våra släkter, som haft denna sjukdom.» Härmed anses frågan uttömd. Om det är en kunnig och verkligt vetenskapligt bildad läkare, måste han taga dem ur deras villfarelse och meddela dem, att den medicinska vetenskapen redan för länge sedan utrett, att denna sjukdom är av utpräglad ärftlig natur, ehuru den ej kommer till synes mer än i enstaka fall, d. v. s. i viss procent bland barnen, om *båda föräldrarna* ha anlaget till sjukdomen, eljest ärves endast anlaget. Om nu föräldrarna stå på en låg kulturgrad, kan läkaren troligen icke övertyga dem om detta, åtminstone händer sådant ofta i nutiden. De bibehålla sin mening om miljöfaktorernas betydelse och tro, att läkaren ej förstår sin sak. De vända sig till en »klok gumma», som har en mera tidsenlig uppfattning av sjukdomen. Det är den vanliga gången bland okunnigt och ointelligent folk.

* * *

Listersläktens glansperiod inföll under senare hälften av 1700-talet. Då stod den huvudet högre än andra släkter i den omgivande trakten.

Dess medlemmar fingo tillnamnet »de store». Flera bland dem valdes, som redan anförts, till riksdagsmän, en bland dessa spelade t. o. m. en mycket bemärkt roll i bondeståndet under frihetstiden. Emellertid hemföll denna släkt i början på 1800-talet under husbehovsbränningens tid åt svårt alkoholmissbruk. Degenerationsfenomen började visa sig, vilka ökades i oroväckande grad på grund av de synnerligen talrika ingifterna. Nu, hundra år efteråt, befinner sig släkten i stort sett i så bedröfligt skick, att den på sina håll visar verkliga upplösningstendenser. Alkoholism och konsangvinitet florerar ännu, ehuru ej tillnärmelsevis som förr. Det råder ännu i dag stor fruktsamhet i släkten. Det är nämligen ingen sällsynthet att finna 8—10 barn i familjerna. Fäder och mödrar hava emellertid ej sett detta med glädje, utan städse önskat en mindre talrik avkomma. Preventiva medel ha endast obetydligt kommit i bruk; de ha i stället tillgripit den utvägen, att mödrarna utsträckt digivningen längst möjligt, i allmänhet till

2 år, i den tro, att ny konception då ej skulle komma till stånd. Erfarenheten visar dock, att dylikt utsträckt digivning ej i längden förhindrar ny konception. Åtskilliga av dessa kvinnor få därför underhålla icke blott sitt mer än årsgamla barn, utan även ett nytt foster. När sedan för samma kvinna perioder av detta slag upprepas ända till 8—10 gånger, så kunna vi lätt tänka oss, i vilket eländigt tillstånd hon skall befinna sig, redan innan hon nått 40 år. För att hålla sig uppe gripa de till stimulerande medel: understundom alkohol, men framför allt kaffe i stor mängd. Sålunda: de långa digivningsperioderna, de täta barnsängarna och det myckna förtärandet av kaffe bland kvinnorna hava utan tvivel ökat eländet. Dock är att märka, att en del mödrar på grund av degenerationen ha förlorat förmågan att ge di, vilket också har sin stora betydelse.

Jag vill även omnämna, att jag tror, att emigrationen till Amerika och Australien under de senaste årtiondena, som skett i icke så liten skala även från denna del av vårt land, åstadkommit försämring av släkten. I allmänhet torde det ha varit de relativt friskaste personerna, som emigrerat. De kvarvarande sämre utrustade individerna hava i stor utsträckning gift sig med andra undermåliga individer av samma släkt, och då bör man ej förvåna sig över resultatet. Förutom emigration sker naturligtvis också utflyttning till andra socknar. Det är möjligt, att de, som i tid dragit sig undan den allmänna upplösningsprocessen inom släkten, kunna giva upphov till nya släkter, som, om de komma under gynnsammare förhållanden, regenereras. Själv har jag visserligen ej följt släktens förgreningar uti andra trakter annat än undantagsvis, men jag är viss om, att möjligheter till regeneration förefinnas även i fråga om denna släkt.

En och samma släkt kan sålunda ge stoff till studium av både degeneration och regeneration.

Å andra sidan gives det naturligtvis hela släkter, som äro på uppåtgående. Ett noggrannare studium av sådana kan erbjuda lika stort, kanske än större intresse än utforskandet av släkter, som urarta.

Som ovan nämnts, levde stamfadern mellan åren 1721 och 1804. På hans tid var släkten rik och ansedd. Den gamla rikedomens har emellertid nu till största delen gått den ur händerna. Släkten företer i våra dagar på många håll tydliga tecken till förfall, ehuru icke alltigenom.

Förr ingingos oftare släktgiften än i senare tid.

Inom densamma påträffar man i ganska stor utsträckning mörka typer med främmande anletsdrag. Sedan gammalt har här en blandning skett mellan mörka främlingar och blonda svenskar. De mörka tillhöra företrädesvis vissa släktgrenar, och de gå ofta under namn av »de svarte». Antropologiska undersökningar, som jag anställt, ge vid handen, att vi i denna bygd ha ett relativt stort antal kortskallar (25,6 % bland samtliga skolbarn å det undersökta området). Även brunögdheten förekommer oftare här än i de flesta andra delar av landet. Åtskilligt tyder på, att denna rasblandning varit avgjort ofördelaktig.

Inom släkten förekomma betydande alkoholmissbruk samt talrika nerv- och sinnessjukdomar, svag begåvning, kriminalitet o. s. v. (se nedan). Syfilis förekommer endast i några få fall; tuberkulosen har relativt ringa utbredning. Trots den påtagliga degeneration, som släkten i stort sett uppvisar, är dödligheten ej synnerligen hög, i alla händelser ej större i sin helhet än medeltalet för hela landet enligt av mig gjorda utredningar. Vi ha sålunda här ett exempel, som visar, att en verkligt dåligt konstituerad släkt kan trots påfallande nervös-psykisk degeneration tilltaga och utbreda sig såväl inom som utom landet på ett förvånansvärt sätt, en lärdom värd att taga vara på ur rashygienisk synpunkt. Vi må nämligen icke alltför mycket lita på, att enbart dylik undermålighet skall minska släkten.

Tabell 1. Materialets omfattning.

Antal avkomlingar i alla familjerna	1,909
I släkten ingifta personer	241
Eljest tillkomna (åter inflyttade personer, tillhörande utflyttade grenar)	34
Oäkta barn	48
Summa	2,232

Mitt material omfattar, som tabell 1 utvisar, 2,232 personer, dels avkomlingar till stamföräldrarna, dels 241 ingifta personer. De ingiftas närmaste släktingar har jag ej medtagit vid bearbetningen (ehuru de finnas upptecknade och beskrivna i mitt originalarbete) för att ej få ett material, alltför litet homogent.

Tabell 2. Familjernas antal i släkten och frekvensen av släktgiften.

	Antal.	Procent.
Familjer, inom vilka föräldrarna varit närmare besläktade (kusiner—sysslingar)	78	20.69
Familjer, inom vilka föräldrarna varit avlägset besläktade	54	14.32
Familjer, inom vilka föräldrarna ej varit besläktade .	245	64.99
Summa	377	100.00

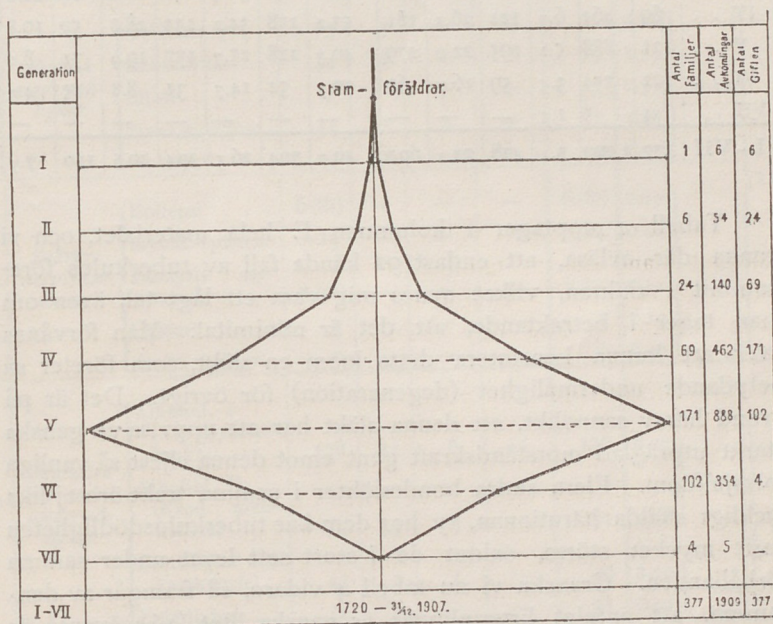
Tabellen 2 visar, i vilken stor utsträckning släktgiften förekommit bland de 377 familjer, som materialet upptager. Kusin- och sysslinggiften förekomma i över 20 %, mer avlägsen släktskap dessutom i över 14 %; sålunda i 35 % ha släktgiften i närmare eller fjärrare grad registrerats, ett synnerligen anmärkningsvärt förhållande, till vilket jag återkommer.

Diagram I (sid. 31) åskådliggör släktens förökning generationsvis inom det undersökta området. Redan i generation V förefinnas 888 individer, vilket tyder på en icke ringa livskraft. Generationerna VI och VII äro, som vi finna, vida mindre talrika, bl. a. av det skäl, att de ännu ej äro avslutade. Framtida undersökningar, om sådana komma att göras inom släkten — vilket jag hoppas —, få utvisa, om dessa generationer någonsin bliva så talrika, som den femte en gång varit. Det är möjligt, att så icke blir förhållandet, ty släkten är numera fattigare än förr och i avsevärd grad förkommen, omständigheter som i icke ringa mån bidraga att skingra densamma, d. v. s. befordra utflyttning och utvandring. Bönder, som måste gå ifrån sina gamla gårdar, ha i allmänhet ej stor benägenhet att stanna kvar i hemtrakten. Härtill kommer, att nativiteten i denna trakt flerstädes visar en nedgång (bl. a. i någon mån på grund av de

preventiva medlens inträngande). Troligt är, att andra, kraftigare släkten här komma in, få fast fot och måhända sedan i sin tur utträngas. Om hela denna socialbiologiska process: släkternas utveckling, liv, strider sinsemellan och slutliga tillbakagång, känna vi ytterst litet. Det är ett okänt land, som måste utforskas. Vi kunna blott dunkelt ana de medicinskt-biologiska sanningar, som här ligga förborgade.

Diagram I.

Släktens förökning generationsvis

Övergå vi nu till att något närmare granska släktens beskaffenhet i patologiskt hänseende, så äro tabellerna 3 och 4 avsedda att åskådliggöra detta i stora drag. Vi finna (tabell 3), att bland de 1,909 avkomlingarna icke mindre än 394 (= 20,6 %) varit undermåliga i ett eller annat avseende, däribland 150 (= 7,9 %) höggradigt undermåliga. Till höggradig undermålighet räknar jag idioti, imbecillitet, sinnessjukdom, utpräglad psykopati, epilepsi och den för denna släkt karakteristiska myoklonusepilepsien.

Tabell 3. Materialets indelning i olika generationer.

Generation.	Antal familjer.	Antal barn.	Medeltal barn i varje familj.	Döda före det femte året.		Friska över 15 år.		Undermåligheter.		Undermåliga personer.		Höggradigt undermåliga.	
				Antal.	%.	Antal.	I % av de överlev. öv. 5 år.	Antal.	%.	Antal.	%.	Antal.	%.
I . .	1	6	—	—	—	4	—	2	—	2	—	—	—
II . .	6	54	9.0	16	29.6	21	55.3	13	24.1	11	20.4	—	—
III . .	24	140	5.8	36	25.7	58	55.8	51	36.4	40	28.6	14	10.0
IV . .	69	462	6.7	122	26.4	181	53.2	158	34.2	133	28.8	50	10.8
V . .	171	888	5.2	195	22.0	279	40.3	228	25.7	177	19.9	71	8.0
VI . .	102	354	3.5	59	16.7	60	20.3	52	14.7	31	8.8	15	4.2
VII . .	4	5	1.3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
I—VII	377	1,909	5.1	428	22.4	603	40.7	504	26.5	394	20.6	150	7.9

Tabell 4 upptager i kolumnen E hela materialet, och vi kunna där avläsa, att endast 92 kända fall av tuberkulos förekommit i släkten, vilket synes mig vara ett lågt tal, även om man tager i betraktande, att det är minimital. Man förvånas över att kunna konstatera detta inom en släkt, som företer så betydande undermålighet (degeneration) för övrigt. Det är på grund härav sannolikt, att denna släkt har att uppvisa en ganska starkt utpräglad motståndskraft gent emot denna eljest så vanliga folksjukdom. Flera andra bondesläkter i samma trakt äro ej lika lyckligt ställda härutinnan, ty hos dem har tuberkulosdödligheten varit mycket större, oaktat de i stort sett levat under samma förhållanden. Granska vi nu tabell 4 vidare, så framgår av densamma, att antalet krymplingar är ganska litet (16); ävenså är självmordsfrekvensen låg (6). Den psykiska undermåligheten är däremot synnerligen hög (= 9,54 % av hela antalet); särskilt framträdande är den svaga begåvningen.

Svårare nervsjukdomar förekomma i 1,75 %. Anmärkningsvärt är, att endast några få fall av hysteri i mer utvecklade former iakttagits. Paralysis agitans (Parkinsons sjukdom), en svår nervsjukdom, uppträder i en viss gren av släkten i 7 säkra fall (möjligen i 9). Det är det största antal fall, som någonsin (mig veterligen) iakttagits i en och samma släkt. Att en så pass

Tab. 4. Släktpatologi.

Udermålighetens art.		A.	B.	C.	D.	E.	Procent.		
		1,909 descen- denter.	241 in- gifta.	34 till- komna.	48 oäkta.	Hela mate- rialet 2,232 pers.			
I.	<i>Tuberkulos</i>	72	19	—	1	92	4.12		
	<i>Krymplingar</i>	15	—	—	1	16	0.72		
	<i>Själumord</i>	5	1	—	—	6	0.27		
II.	<i>Psykisk undermå- lighet:</i>	<i>Debilitas</i> . . .	63	3	—	5	71	3.18	9.54
		<i>Imbecillitas</i> . .	34	2	1	2	39	1.75	
		<i>Idioti</i>	7	—	—	—	7	0.31	
		<i>Sinnessjukdom.</i>	44	5	2	—	51	2.28	
		<i>Psykopati</i> . . .	44	1	—	—	45	2.02	
III.	<i>Svårare nervsjuk- domar:</i>	<i>Epilepsi</i> . . .	6 (8?)	—	—	—	6 (8?)	0.27	11.29
		<i>Myokl.-epilepsi</i>	13	—	—	1	14 ¹	0.63	
		<i>Paralysis agi- tans</i>	7 (9?)	—	—	—	7 (9?)	0.31	
		<i>Hysteri</i>	3	—	—	—	3	0.13	
		<i>Andra former</i> .	9	—	—	—	9	0.40	
IV.	<i>Moralisk och social undermå- lighet:</i>	<i>Alkohol. I (Alkoholmiss- bruk)</i>	138	34	6	1	179	8.02	12.10
		<i>Alkohol. II (Kron. alko- holism)</i>	55	33	3	—	91	4.08	
		<i>Brottslighet och karaktärsfel</i> .	43	4	2	—	49	2.20	15.23
		<i>Liderlighet</i> . .	14	7	—	—	21	0.94	

¹ Ytterligare 3 fall av myoklonusepilepsi förekomma, men de tillhöra en utflyttad gren.

ovanlig sjukdom uppträder på detta sätt hopad inom en viss släktgren synes mig avgjort tala för, att ärftligheten även i fråga om denna sjukdom är av stor betydelse. Vi måste ihågkomma, att det är en sjukdom, som först visar sig vid högre ålder, så att ett stort antal av dem, som eventuellt bära på ett anlag för den, hinna dö, innan sjukdomen kommit till utbrott. Detta gör, att

ålderssjukdomar, även om de gå i arv som en recessiv egenskap enligt Mendel, måste förekomma relativt sällan.

Alkoholmissbrukare förekomma i släkten i stort antal (12,10 %). Därtill kommer annan moralisk och social undermålighet i 3,14 %.

Som familjära sjukdomar uppträda utom den nyssnämnda paralysis agitans och den specifika släktsjukdomen (den progressiva myoklonusepilepsien) sinnessjukdomar (dementia praecox i olika former). I mitt originalarbete har jag ägnat ingående uppmärksamhet häråt och sökt fastslå deras ärftlighetsförhållanden.

För att utreda orsakerna till släktdegenerationen har jag gjort en mängd grupperingar av de olika familjerna i släkten. Materialet har indelats i grupper beroende på när- eller frånvaron av belastande moment hos föräldrarna.

Tabell 5, som utgör, så att säga, en utkristallisering av flera föregående tabeller, uppsatta i detta syfte, vill jag taga i något närmare skärskådande.

Hela materialet omfattar på denna tabell, som vi finna, endast 240 familjer med 1,391 barn i st. f. 377 familjer med 1,909 barn, som förr angivits, av det skäl, att de familjer, inom vilka endast barn under 15 år förekommit, måste uteslutas vid analyser av *detta* slag, då man ej kan draga några säkra slutsatser av sådant material.

Grupp I omfattar 30 familjer med 148 barn; i dessa har ingen belastning förefunnits hos föräldrarna, ej heller någon släktskap dem emellan.

Grupp II innehåller 14 familjer med 52 barn, varest tuberkulos hos endera eller bägge föräldrarna varit det enda belastande momentet.

Grupp A innesluter 15 familjer med 108 barn, varest som enda belastande moment förefunnits närmare släktskap mellan föräldrarna (kusin- eller sysslingsgrad).

Grupp III upptager 37 familjer med 213 barn, varest endera eller (i sällsynta fall) båda föräldrarna missbrukat alkohol, eljest ingen belastning.

Grupp D omfattar 12 familjer med 95 barn. Föräldrarna hava här varit kusiner, varjämte närmare släktskap förefunnits i ytterligare ett eller annat led tillbaka. Barnen i dessa familjer ha därför att uppvisa en relativt stor *anförlust*, som genealogerna kalla det (se sid. 16).

Tab. 5. *Materialets indelning i familjegrupper, beroende på när- eller frånvaron av olika belastande moment hos föräldrarna.*

Gruppindelning.	Antal familjer.	Antal barn.	Medeltal barn i varje familj.	Före 5 år döda.		Friska över 15 år.		Undermåligheter.		Undermåliga personer.		Höggradigt undermåliga.	
				Antal.	%	Antal.	I % av de överlev. öv. 5 år.	Antal.	%	Antal.	%	Antal.	%
I. Ingen belastning .	30	148	4.9	27	18.2	85	70.3	23	15.5	22	14.8	2	1.4
II. Tuberkulos . . .	14	52	3.7	19	36.5	22	66.7	8	15.4	8	15.4	1	1.9
A. Närmare släktskap	15	108	7.2	35	32.4	39	53.4	29	26.9	23	21.3	10	9.3
Hela materialet	240	1,391	5.8	332	23.9	556	52.5	452	32.5	372	26.7	134	9.6
III. Alkoholism . . .	37	213	5.8	56	26.3	69	44.0	84	39.4	70	32.9	26	12.2
D. Närmare släktskap 2 till flera led å rad jämte annan belastning	12	95	7.9	34	35.8	23	37.7	44	46.3	36	37.9	17	17.9

Jämföra vi nu talen på tabell 5 och kasta en blick på diagrammen II—IV, som tydligare åskådliggöra några av dessa resultat, så finna vi, att barnen i grupp I, där ingen belastning kunnat påvisas hos föräldrarna, visat sig ojämförligt mycket bättre än inom någon annan familjegrupp. Antalet barn, döda före 5 år, är här minst, antalet friska över 15 år störst, och antalet undermåliga är betydligt lägre än inom de övriga grupperna.

Inom tuberkulosgruppen är dödligheten störst och nativiteten minst, men undermåligheten ej heller här synnerligen stor.

Grupp A, släktskapsgruppen, visar i allmänhet siffror, som närma sig medeltalen.

Alkoholmissbrukarnas grupp (III) visar åtskilligt ofördelaktigare siffror (se tabellen).

Allra sämst ter sig grupp D, där närmare släktskap förefunnits i två—flera led å rad; dödligheten i späda ålder är i denna grupp synnerligen hög, även nativiteten, likaså antalet undermåligheter: höggradigt undermåliga förekomma i 17.9 %. De barn, som varit nog olyckliga att födas i dessa familjer, ha sålunda dyrt fått umgälla föräldrarnas sorglöshet eller oförstånd vid ingående av äktenskap. Dessa bedrövliga följder av ett för långt drivet ingifte inom denna dåligt konstituerade släkt hava icke helt

Me
HY
SAY

kunnat undandraga sig befolkningens i trakten uppmärksamhet. Personer tillhörande företrädesvis andra där boende släkter, men även rätt många medlemmar av den stora slakten, ha synts medvetna om denna fara. De flesta giften ingås emellertid i denna bygd av rent ekonomiska skäl. Då det gäller att bevara åt slakten en gård, som länge varit i dess ägo, får hänsynen till avkomman fullständigt vika. Det råder mestadels ännu på detta område en krass egoism, och det icke blott inom denna släkt

Diagram II—IV.

II.

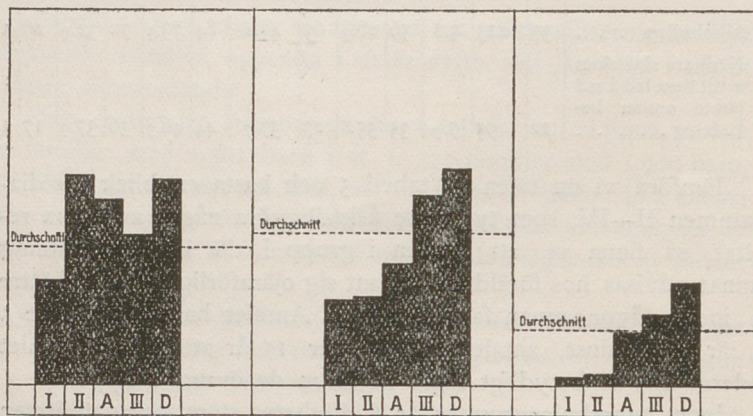
III.

IV.

Före det 5:e året döda i %.

Undermåliga i %.

Därav höggradigt undermåliga

Materialet omfattar 240 familjer med 1,391 barn (se tabell 5).

utan inom många andra i landet, där man kunnat vänta bättre. De rashygieniska idéerna komma säkerligen, då de en gång trängt in i befolkningens alla lager, att lägga grunden till en högre och bättre etik än den nu gällande.

Dessa sammanställningar (i originalarbetet naturligtvis vida utförligare behandlade än här) giva oss en intressant inblick i släktens biologiska struktur, om jag så må uttrycka mig.

De visa oss bland annat, hur svårt det är att ur ett stort massmaterial urskilja familjegrupper, varest hos föräldrarna intet eller endast ett belastande moment förekommit, en gruppering

som tillåter vissa slutsatser dragande rörande det ena eller andra momentets betydelse med hänsyn till avkomman.

Så mycket torde emellertid framgå av dessa grupperingar, att den ursprungliga konstitutionen, sådan som den utformats under århundraden (och årtusenden), är av avgörande betydelse. Att ogynnsamma rasblandningar i äldre tider varit av betydelse, är förut omnämnt. Denna släkt reagerar, som vi funnit, på ett synnerligen ofördelaktigt sätt för ingifte, d. v. s. dolda (recessiva) anlag manifesterar sig då. Så är ej förhållandet med konstitutionellt (genotypiskt) goda släkter. Ingiftet äger tvärtom inom dylika att uppvisa gynnsamma verkningar. Till denna uppfattning rörande konsangvinitetens betydelse har forskningen numera kommit efter långvariga vetenskapliga diskussioner.

Ingiftet kan med andra ord betraktas som ett tveeggat svärd, åstadkommande i det ena fallet nytta, i det andra skada, beroende på de olika släkternas beskaffenhet. Resultat, som man erhållit från en släkt, kan man därför icke utan vidare överföra på en annan. Man måste noga akta sig för att generalisera sina rön, ty livet är mer komplicerat, än vi i allmänhet äro benägna att tro.

En annan orsak till förfallet inom blekingesläkten är alkoholmissbruket. Vi äro tyvärr ännu mycket bristfälligt orienterade rörande alkoholens roll vid uppkomsten av s. k. groddskador, men det synes mig dock möjligt, t. o. m. troligt, att detta ämne, direkt eller indirekt, förmår att under vissa givna förhållanden åstadkomma (patologiska) mutationer i biologisk mening.

Kulturfolken skulle säkerligen göra klokt i att insätta hela sin kraft på att lösa frågor av denna art. Det måste bliva en mycket viktig uppgift för rasbiologiska institut, som böra inrättas i alla länder. Dessa undersökningar böra göras med allra största omsorg och omfatta ett betydande material och komma på grund härav att kosta både tid och pengar. Vi kunna emellertid ingalunda nöja oss med de kunskaper, vi nu äga. Framtida släktens väl och ve bero i många avseenden på vad vi göra eller underlåta att göra.

Det vore visserligen mycket mera att orda om dessa nu avhandlade frågor, men jag måste här inskränka mig till det sagda.

Till slut vill jag såsom belysande för livet i denna Blekingebygd anförä en levnadshistoria rörande en släktmedlem i vår tid. Den har berättats för mig av en skollärare i församlingen.

Den man, det här gäller, föddes i ett rikt och aktat bondehem. Han var ende sonen, och redan från sina tidigaste år fick han kanske alltför mycket följa sina egna böjelser. Som far och fäder sedan urminnes tider skulle han bli en fri odalman. Men som rik bondson borde han dock först gå igenom folkhögskolan; tiden fordrade det. Skolans tvång passade honom emellertid icke, och han passade ej heller för skolan, varför kursen ej blev långvarig.

Han tog emot fädernegården och började se sig om efter ett lämpligt parti. Hans val föll på socknens rikaste ungmö. Nu kom emellertid en förtretlighet emellan: hennes far sade nej, ty friaren förde ett allt annat än exemplariskt liv. Men denne visste råd, han sålde sin gård, köpte en, som var dubbelt större, socknens förnämsta hemman. Han vände dryckesbröderna ryggen och lade sig vinn om gårdens skötsel. Det hjälpte, flickans far gav efter. Efter giftermålet återtog han dock sina gamla vanor, ett liv i sus och dus började igen. Men tillgångarna voro ej outtömliga. Hans far hade snart ej mera att släppa till, och svärfadern knöt om pungen. Pengar måste han dock ha. Gården brann — assuransen var hög, orgierna togo ånyo vid. Det dröjde ej länge, förrän större delen av försäkringssumman vandrat ned i krögarens kassakista.

Åter brann gården! De gamla misstankarna om att allt ej stod rätt till togo åter fart. Häktning följde, men då vittnena voro oskadliggjorda, måste domen ställas på framtiden. Det blev emellertid omöjligt för honom att stanna i hemtrakten. Han ställde färdan över Atlanten.

Denne son till en storbonde hade sin mor i livet. Hennes hjärta sammansnördes av sorg över ende sonens vanära. Hon är nu död, men under många år led hon av en svår nervsjukdom (paralysis agitans).

* * *

Jag vill sluta denna översikt med några ord ur företalet till mitt meromnämnda arbete: »Den, som ej själv har provat på,

vilka svårigheter som möta släktforskaren vid insamlandet av brukbart medicinskt-biologiskt material och kanske i ännu högre grad vid dess bearbetande, då metoder härför ännu ej äro utarbetade, kan knappast göra sig en klar föreställning därom.

Man befinner sig i ett land utan gränser, så att säga bevuxet med urskog, och det gäller att bana sig väg till ett avlägset mål. Vägar finnas knappast, och de, som finnas, äro ofta ej farbara. Man blir tvungen att arbeta sig igenom och finner ofta nog, att man kommit åt sidan och måste vända om eller styra kurs åt annat håll. Alla de tusen steg, som man får gå förgäves, märker ingen utom en själv.

För mig har det i föreliggande arbete gällt att söka utstaka några huvudvägar. Om det lyckats mig, kan jag ej avgöra. Det är möjligt, att jag endast funnit några bivägar, och att andra, som komma efter, lyckas bättre.

Det må nu vara hur som helst; ett är säkert, viljan har varit redlig, och de strövtåg, som jag företagit i det undrens land, som kallas mänsklig ärftlighetsforskning, hava icke endast varit förenade med möda och försakelse, utan också i rikt mått med forskarglädje.»

Kungl.
stoc

Me
HY
S&V

SVENSKA SÄLLSKAPETS FÖR
RASHYGIEN SKRIFTSERIE
under redaktion av docenten H. LUNDBORG

År 1919 utkom:

- I. Prof. V. Hulikrantz, **Rashygien**. Dess förutsättningar,
mål och medel. Lindblads förlag. Uppsala. Pris 1 kr.

Under år 1920 utkomma:

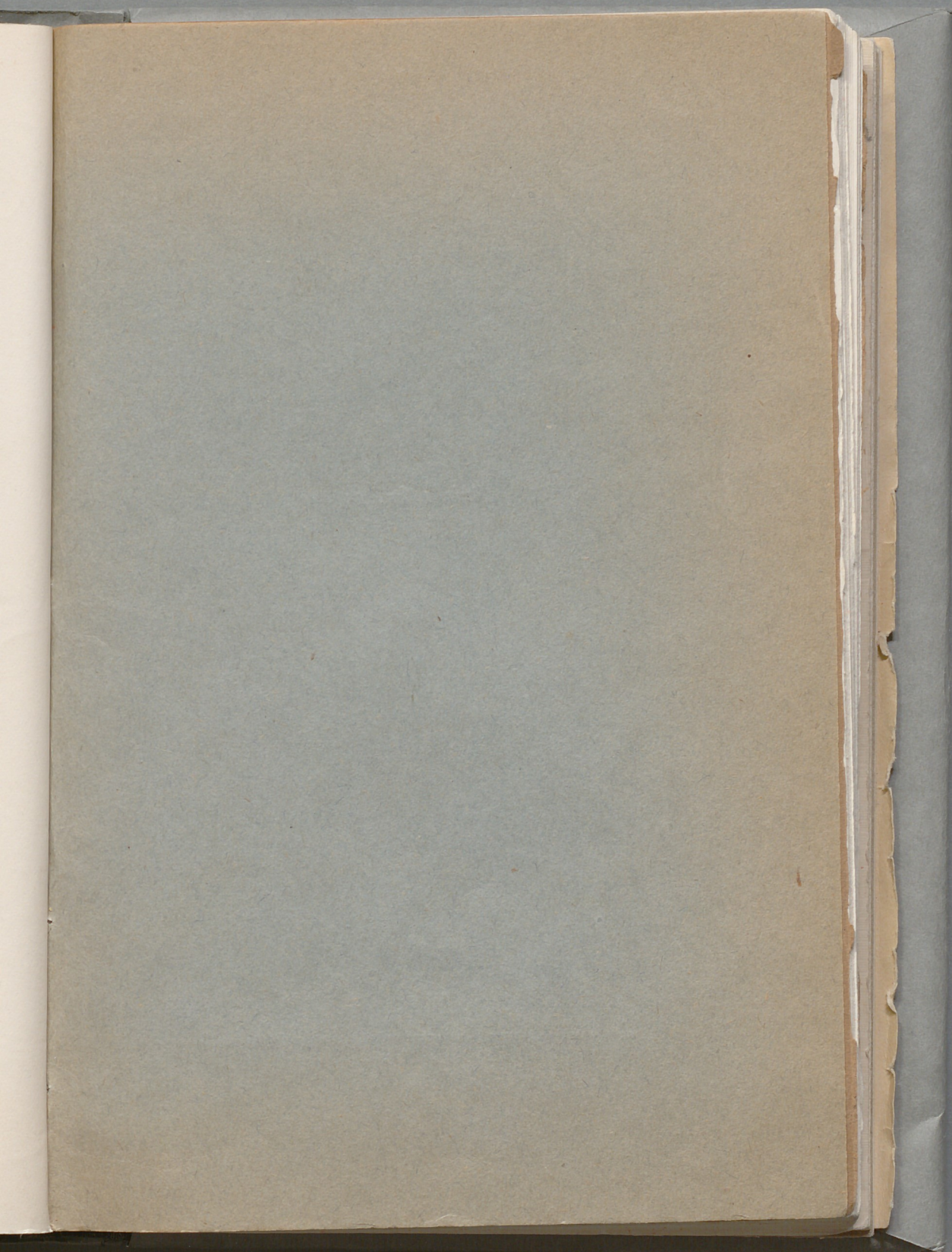
- II. Doc. H. Lundborg, **En svensk bondesläkts historia**,
sedd i rasbiologisk belysning. P. A. Norstedt & Söners
förlag.

- III Doc. N. v. Hofsten, **Modern ärftlighetslära**. P. A.
Norstedt & Söners förlag.

- IV. Doc. D. Lund, **Ungdomsbrottslighet och vanart**.
Deras orsaker och bekämpande. P. A. Norstedt & Sö-
ners förlag.

- V. Prof. I. Broman, **Befruktningen. Sterilisation och
kastration** från rassynpunkt

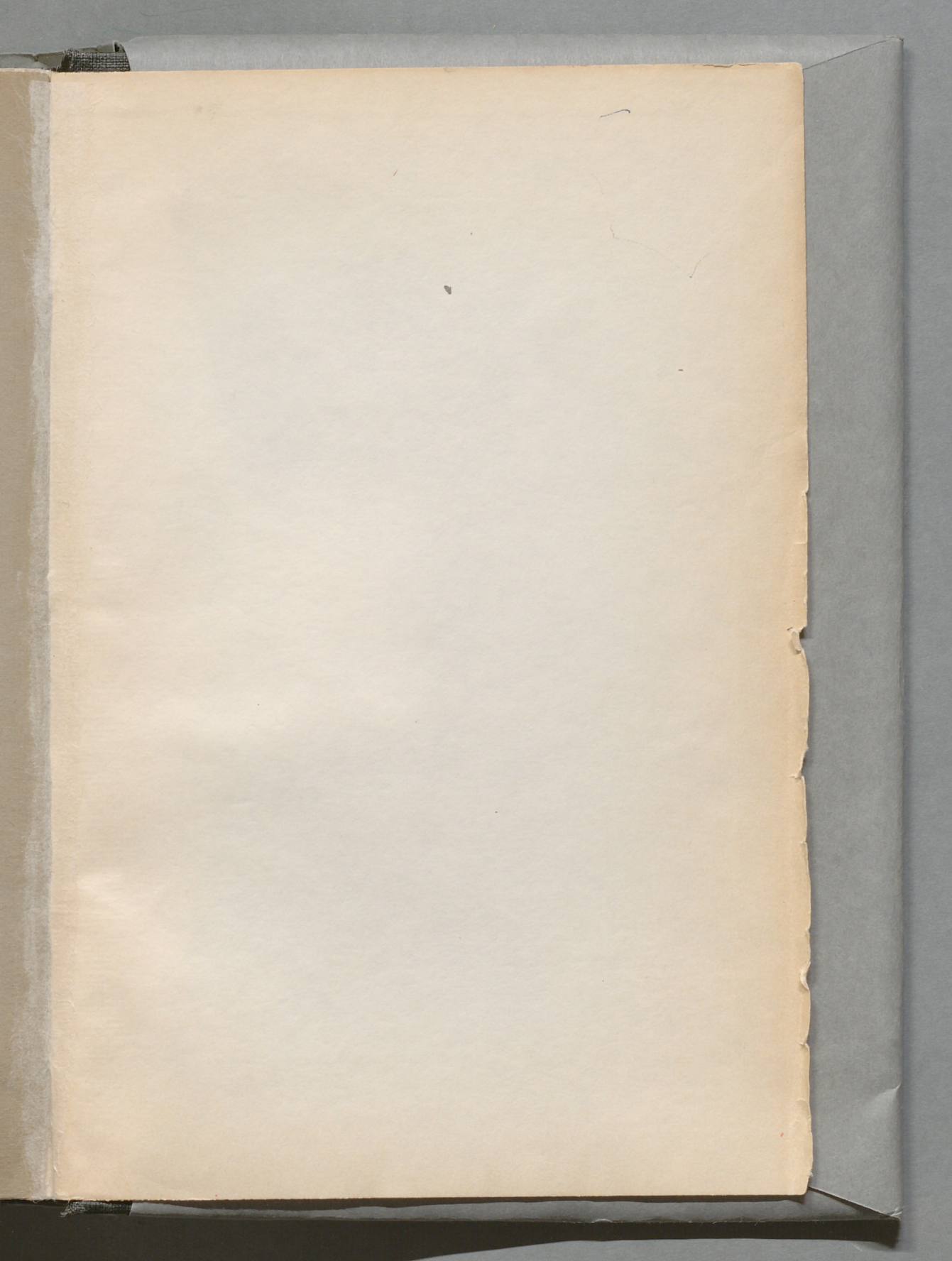
Under år 1921 komma 5 nya skrifter att utgivas. Prof.
H. Nilsson—Ehle, Doc. N. Heribert Nilsson och Redaktör
Robert Larsson ha bl. a. lovat medverka. Priset för varje blir
1—2 kr. De kunna rekvireras genom varje bokhandel.

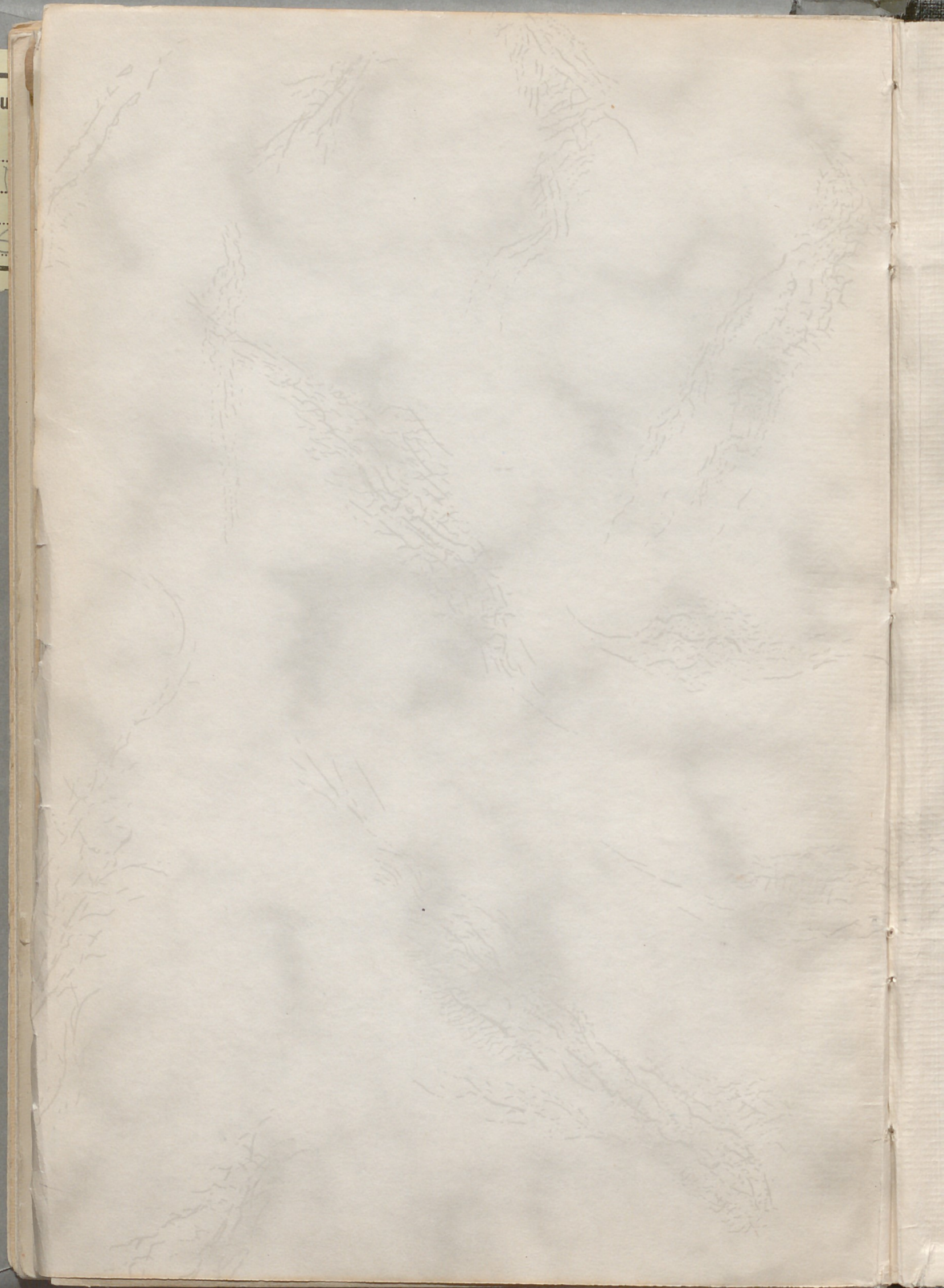
Kungl.
STOC

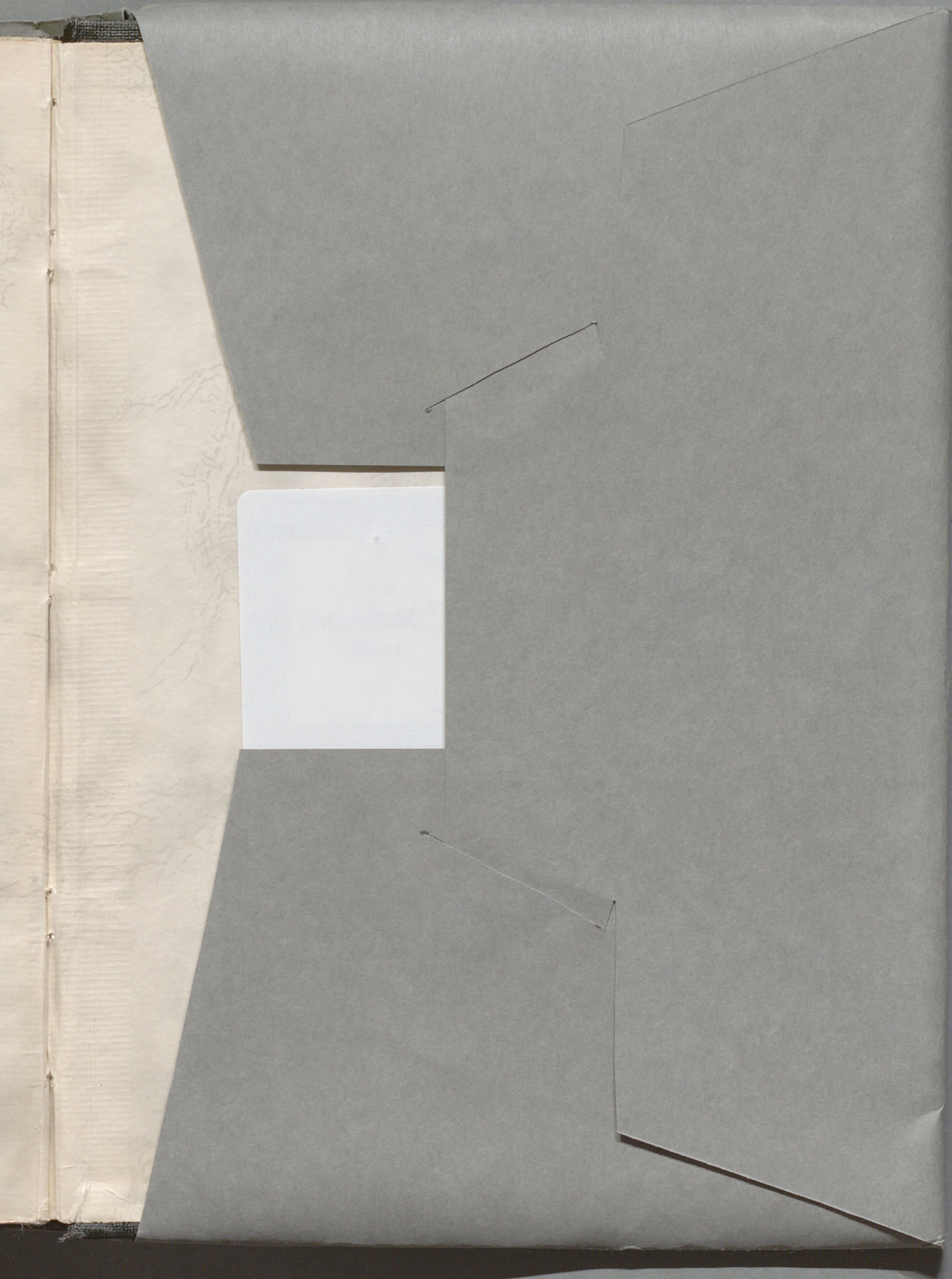
Me
HY
Säl

Pris 1 kr. 25 öre

Ku

Kungl. biblioteket, Stockholm

50001

000 583 517

www.books2ebooks.eu